

חינוך לחיים

פרשת האזינו

בדורנו מקובל לחנך את הילדים בגישה מקבלת ומכילה, אדיבה ורכה. אישי חינוך רבים מתפארים שמעולם לא נזפו, הענישו או נקטו בגישה תקיפה כלפי מי מתלמידיהם. הורים רבים סבורים כי בימינו ניתן לחנך רק על ידי הפגנת אהבה וחיבה. בלי להפעיל סמכות הורית ובלי ליצור עבור הילדים סביבה תוחמת המציבה גבולות בהירים ומגובנים.

אולם יש לזכור שלמרות שהימין המקרבת אמורה לגבור על השמאל הדוחה, אין פירושו של דבר שניתן ליצור בבית תחושת אנרכיה והפקרות. למרות שתורת החינוך היהודית מבוססת על הכלה, חיבה ואהבה עלינו להיזהר שלא להקרין לילדינו את התחושה שהם יכולים לעשות ככל העולה על רוחם בלי פיקוח וביקורת.

בדברי רבותינו גדולי הדורות אנו מוצאים שיש לאמץ קו חינוכי תחום ומפורש המציב בפני הילד גבולות מוגדרים ומבהיר מה אסור ומה מותר. מהי התנהגות שלילית ומהי התנהגות חיובית. כמו כן, לעיתים לאחר שכלו כל הקיצין ואין מוצא אחר, יש צורך לנקוט בגישה התקיפה של שמאל דוחה, כדי לעלות את הילד על המסלול הנכון.

הרמב"ם מגדיר את גדרי החינוך בזה הלשון: 'ראוי לבית דין להכות את הקטנים על הגניבה כפי כוח הקטן כדי שלא יהיו רגילין בה. 'אע"פ שאין ב'ד מצווין להפריש את הקטן, מצווה על אביו לגעור בו ולהפרישו כדי לחנכו בקדושה שנאמר חנוך לנער על פי דרכו'

השל"ה הקדוש כותב בעניין זה דברים נוקבים וחרפים שאלולי כתבם לא היינו יכולים לאומרים: 'וען כי טבע הנשים רכות, כל כן החיוב מוטל על הנשים ללבוש כלי גבר. רצוני לומר להיות לה אבירות לב להוכיח בשבת מוסר, ולהכות אותו הכאות בטוב. גם כי ישווע ויזעק לבלתי שמוע אליו עד שיסור מדרך הרע וילך בדרך הטוב והישר. ודרך רמז אני אומר 'ידי נשים רחמניות בישלו ילדיהן' רצוני לומר אותן הנשים שמרחמין על ילדיהן לבלתי הכות אותם, הן מכשלות אותם. כלומר ממיתות אותם כאילו הן שוחטין אותם ומבשלין אותם כבשר בהמה וחיה ועוף'

דווקא האבות הם המקשרים את הבנים לתורת קל חי, ודווקא הקשר העמוק בין אבות וילדים הוא הוא המכוון את הילדים לדרך ה'. אי לזאת חייבים לשמור על הקשר הטבעי הזה לבל יתנתק לעולם. הורה המניח לילדיו לחיות בהפקרות מונע מהם את היכולת לדחות סיפוקים ומגדל ילדים שאינם מסוגלים להתמודד ולהתגבר על פיתוים. הורה שאינו יודע לעמוד על שלו בעת הצורך, אינו משדר לילדיו אהבה, אלא חוסר אכפתיות ושנאה, כפי שאמר שלמה המלך 'חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שיחרו מוסר'

המחשה לדברים בפרשת השבוע 'כנשר יעיר קינו על גוזליו ירחף' ומבאר רש"י 'נהגם ברחמים ובחמלה כנשר הזה רחמני על בניו, ואינו נכנס לקינו פתאום עד שהוא מקשקש ומטרף על בניו בכנפיו בין אילן לאילן, בין שוכה לחברתה, כדי שיעזרו בניו ויהא בהם כוח לקבלו'

לכאורה יש לתמוה, מאחר שהפס' עוסק במידת הרחמנות של הנשר על בניו, מדוע מצא רש"י לנכון לתאר דווקא את הדרך בה הנשר מקיץ את בניו משנתם, ולא את הדרך בה הוא מאכיל ומפנק אותם ודואג לרווחתם?

התשובה לכך היא שבמאמר זה לימד אותנו רש"י יסוד חינוכי גדול, והוא: שהורים המעירים את בנם, מוכיחים בכך את האהבה שהם רוחשים כלפיו. הורים שמעודדים את הילד לא לשכב בחוסר מעש אלא למצות את כוחותיו, מגלים מידת רחמנות. לכן רחמנותו של הנשר מתבטאת דווקא בכך שהוא מקיץ את גוזליו משנתם.

חסד המצורף בלא גבול וצמצום לא 'חסד' יקר כי אם 'דין'. ניתן להמשיל את הדבר לבקבוק של תינוק. שיש בראשו נקב צר, כדי שהעולל יוכל לשתות ממנו בבטחה. אך אם יבוא אי מי וירחיב את הנקב כדי שהתינוק יוכל לשתות חלב בשפע, הוא לא ייטב עם התינוק אלא יביא אותו לידי סכנה. בדומה לכך על ההורים לנהוג בחסד מוגבל ולהעניק שפע חום ואהבה, אך יחד עם זאת ליצור תחומים וגבולות שיאזנו את הילדים ויעניקו להם בטחון והגנה. לקבוע את התמהיל המאוזן של חינוך בשילוב שני הצדדים שאמרנו, לתת לילדים קרבה, הכלה ואהבה, אך מצד שני מציב בפניהם גבולות וגדרים המשרים תחושת ביטחון, רוגע ושלווה.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com